

مکاتبات تجاری و گزارش نویسی

استاد: خانم دکتر گلشنی

اصول نگارش

- رعایت اصول نگارشی در مکاتبات اداری اهمیت بسیاری دارد.
- شما بعد از نوشتن هر کدام از انواع مکاتبات اداری باید آن را بررسی و ویرایش نمایید.
- در این ویرایش حتماً به موارد زیر دقت فرمایید:
- گزینش بهترین واژگان ادبی و اداری در جای خود و متناسب با موضوع
- رعایت قواعد املاي فارسی و پرهیز از غلط املايي
- رعایت اصول دستور زبان فارسی
- استفاده از نشانه گذاری و مشخص کردن محدودیت های متنی
- و...

نقطه

کجاها از نقطه استفاده کنیم؟

۱- نقطه نشانه مکث کامل است که در پایان هر جمله خبری یا انشایی می آید. مهم ترین نقش نقطه، جدا کردن جمله ها از یکدیگر است.

- نقطه همچنین برای جدا کردن حرف های اختصاری به کار می رود، مثل ان. پی. تی
 - در پایان جمله های خبری یا انشایی قرار می گیرد و ختم جمله را اعلام می کند.
 - جمله ی خبری، مانند: فرصتها چون ابرها می گذرند. (امام علی (ع))
 - جمله ی انشایی، مانند: خدایا، در این لحظات سخت امتحان، نور ایمان را بر قلب ما بتابان.
- شهید دکتر مصطفی چمران)

۲- پس از حروف مستقلی که ابتدای چند کلمه یا نشانه های اختصاری واژه هاست.

مانند: مولانا در حدود سال ۶۰۴ ه ق در بلخ دیده به جهان گشود. (هق هجری قمری)

یا.م.م. (محمد معین)

علامت سؤال (?)

کجاها از علامت سؤال استفاده کنیم؟

- ۱- در پایان جمله های پرسشی مستقیم.
- مانند: به چه می اندیشید؟ به کجا می روید؟
- ۲- برای نشان دادن مفهوم شک و تردید نسبت به یک اصطلاح یا یک کلمه یا تاریخ یا استهزا. در چنین مواردی علامت سؤال را پس از آن کلمه، داخل کمانک یا پرانتز (?) قرار میدهند.
- - برای بیان تردید و مانند: او هنرمند (?) است.
- یادآوری: این نشانه بعد از جمله های پرسشی غیر مستقیم به کار نمی رود. در پایان چنین جمله هایی
- نقطه می گذرانند.
- مانند: از او پرسیدم کی مطالعه و تحقیق را آغاز می کند.

علامت تعجب (!)

کجاها از علامت تعجب استفاده کنیم؟

۱- در پایان جمله های تعجبی

مانند: او چه مهارتی در نقاشی داشت!

۲- در پایان جمله یا شبه جمله های نشانه آرزو، تأکید، تنفر، تحسین، دعا و
مانند:

دریغ است ایران که ویران شود!

مواظب باشید!

چه آدم ریاکاری!

۳- بعد از اصوات یا شبه جمله و گاهی بعد از منادا.

مانند:

- آخ! کاش! دروغ و تظاهر از زندگی هایمان رخت بر می بست!

- آفرین! به به!

- پروردگار!

پرسش و تعجب (!؟)

- این علامت در پایان جمله های عاطفی و تعجبی که پرسش را نیز می رساند، گذاشته می شود.
- مانند: چگونه می توان به شمشیری، دریایی را شکافت؟! در سایه سار نخل ولایت، سید علی موسوی گرمارودی)

ویرگول (،)

ویرگول، نشانه ی مکث یا وقفی کوتاه است و آن را در موارد زیر به کار می برند:

۱- بعد از منادا.

مانند: الهی، از من آهی و از تو نگاهی

۲- میان عبارت ها یا جمله های غیر مستقل که در مجموع، جمله ی کاملی را تشکیل میدهد.

مانند: مرا از خردی که نمی گزید، فلسفه ای که نمی خندند و عظمتی که در برابر کودکان سر فرود نمی آورد، دور کنید.

عشق و فرزانه‌گی، جبران خلیل جبران)

۳- جایی که درباره ی چند کلمه اسناد واحدی داده شود. (در چنین مواردی دو کلمه ی آخر را با حرف «و» به هم می پیوندیم).

۴- هر جا کلمه یا عبارتی به عنوان توضیح (به صورت بدل) در ضمن جمله یا عبارتی دیگر بیاید.

مانند: سهراب سپهری، شاعر نقاش، در قالب نیمایی شعر می سرود.

۵- میان واژه ای که قرار ندادن آن، ابهام ایجاد کند و از جمله، معنی و مفهوم دیگری دریافت شود.

ویرگول (،)

مانند: او هر روز، نامه ای می خواند. این جمله بدون ویرگول چنین خوانده می شود: او هر روز روزنامه ای می خواند.

۶- برای جدا کردن توضیحات کوتاه.

مانند: تبریز، خیابان ۲۹ بهمن، دانشگاه تبریز، ساختمان شماره ی ۲، دانشکده ادبیات و زبان های

خارجی

۷- جدا کردن توضیحات مربوط به شناسایی کتاب یا عناوین افراد.

مانند: علیپور، منوچهر، نقد و بررسی شعر کودک، تهران، تیرگان، ۱۳۷۹.

نقطه ویرگول؛

• نقطه ویرگول، نشانه‌ی وقف یا درنگ و مکثی است طولانی‌تر از ویرگول و کمتر از نقطه باشد

۱- برای جدا کردن جمله‌هایی که از جهت ساختمان و مفهوم، مستقل به نظر می‌رسند ولی در یک

عبارت طولانی از جهت بیان کلی یک مطلب با یکدیگر بستگی معنایی دارند.

مانند: الهی! می‌پنداشتم که تو را شناختم؛ اکنون آن پنداشت و شناخت را در آب انداختم.

۲- میان دو جمله‌ای که جمله‌ی دوم، توضیح یا مثال و یا تعبیری دیگر از جمله‌ی نخستین باشد.

مانند: بیشه‌ی ظلمانی بود؛ بی‌هیچ برخورد برگها؛ بی‌هیچ اثری از آن روشنایی‌های مبهم و خنک تابستان.

۳- پیش از کلمه‌های «مثلاً»، «فرضاً»، «یعنی» و

مانند: زندگی؛ یعنی جست و جوی دائمی.

گیومه « » یا " "

این علامت در موارد زیر، برای مشخص کردن به کار می رود:

۱- هنگامی که سخنی، عیناً از کسی، جایی یا کتابی نقل شود.

مانند: امام علی (ع) فرموده اند: «کتاب غذای روح بشر است».

شهید آیت الله مدرس: «سیاست ما، عین دیانت ماست».

۲- هرگاه بخواهیم اصطلاح یا کلمه ای را به دلیل تازگی یا جعلی بودن یا قابل تأکید بودن مشخص کنیم

مانند: مریدان مولانا در شهر قونیه، بنای با شکوهی به نام «قبهی خضرا» بر تربت او ساختند.

۳- هنگام ذکر عنوان کتاب ها، مقاله ها، سخنرانی ها و فصل های یک کتاب.

مانند: «هفت پیکر» چهارمین داستان پنج گنج نظامی است.

۴- برای مشخص کردن یک واژه از دیگر واژه ها یا تأکید بر کلمه ای خاص یا جداسازی واژه های نامانوس، واژه های مدنظر را در نشانه نقل قول مستقیم می گذاریم. یا وی با رد شایعات موجود درباره «استعفای وزیر اقتصاد» گفت...

دو نقطه (:)

۱- قبل از نقل قول

مانند: حضرت امام حسین (ع) فرموده است: «اگر دین ندارید و از قیامت نمی ترسید، لااقل آزاده باشید.»

۲- هنگام برشمردن اجزای یک چیز یا تفصیل یک موضوع.

مانند: مثنوی های عطار عبارت اند از: منطق الطیر، الهی نامه، مصیبت نامه.

۳- جلوی کلمه هایی که می خواهیم آنها را معنی کنیم.

مانند: تحقیق: درست کردن، رسیدن، پژوهیدن

دو نقطه (:)

۴- بعد از عنوان نامه.

مانند: برادر ارجمندم:

۵- بین عنوان اصلی و عنوان فرعی کتاب، مقاله و

مانند: آینه‌ی پژوهش: چکیده‌ی پایان نامه‌های کارشناسی ارشد معلمان قائم شهر . ۶- بین رقم ساعت و رقم دقیقه.

مانند: ۳ : ۱۵ صبح ۷- میان سوره و آیه، در کتب آسمانی مانند: قرآن، ۵ : ۳۳ (به جای مائده، آیهی ۳۳)

یا: انجیل، سفر پیدایش، ۲ : ۲۲ (به جای باب دوم، آیهی ۲۲)

سه نقطه (...)

- ۱- جایی که مصحح نتواند، هنگام تصحیح نسخهای خطی، به جای کلمه یا کلمات افتاده، از دیگر نسخه های خطی، نمونه ای بیابد و یا خود نیز نتواند به حدس، کلمه ای را انتخاب کند، به جای آن کلمه، سه نقطه ... قرار میدهد.
- ۲- برای نشان دادن جمله ها و کلمه های محذوف یا ادامه دار.
- ۳- گاهی کلمه ی «الله» به دلیل حرمت آن، نوشته نمی شود و به جای آن سه نقطه می گذراند. مانند: ذبیح ا... بهروز اولین کسی بود که در ایران برای ناشنویان کتابی نوشت.
- ۴- به جای واژه هایی مانند: «و غیره» مانند: به کمک تشبیه، استعاره، مجاز، کنایه و ... می توان تخیل خواننده را برانگیخت.
- ۴- برای نشان دادن کشش هجا در گفتار. مانند: با صدای بلند گفتم: م...! در کجایی؟
- ۵- نشانه حذف و تعلیق واژه ها یا جمله محذوف است و معنی آن الی آخر یا غیره است. مانند: حسنک وزیر با عزمی راسخ و خاطری آزرده زن و فرزندی، جاه و مقام و ... را بدرود گفت. در کلمه الله به جای الله ا...

خط فاصله (-)

- ۱- هنگامی که دو کلمه بر روی هم، دو جنبه ی مختلف از یک منظور را نشان دهد.
مانند: او در مسابقات فرهنگی - هنری شرکت کرده است.
- ۲- به معنی «تا» فاصله ی دو نقطه از زمان یا مکان و یا دو عدد را نشان میدهد.
مانند: این کتاب برای گروه سنی ۱۸-۱۴ سال نوشته شده است.
یا: قطار تهران - مشهد حرکت کرد.
- ۳- برای جدا کردن جمله ی معترضه ی دعایی یا توضیحی. در چنین مواردی این علامت در دو طرف
جمله قرار می گیرد.
- جمله ی دعایی مانند: امام علی علیه السلام - فرمود ...
- - جمله ی توضیحی مانند: بعضی مثنوی را نوعی تفسیر عرفانی و شاعرانه - از قرآن دانسته اند. با کاروان حله، دکتر عبدالحسین زرین کوب)
- ۴- اگر کلمه ای در آخر سطر نگنجد، با قرار دادن یک خط فاصله، بقیه ی آن را در سطر بعدی مینویسیم.

کمانک یا پرائنتر ()

۱- برای معنی و معادل یک کلمه.

مانند: نمایش نامه (Piece) و فیلمنامه (Scenerio) دو گونه ی رایج ادبیات نمایشی است.

۲- برای توضیح اضافی یا ذکر نکته ای.

مانند: مایه های کبود، آبی، لاجوردی، سبز و فیروزه ای که رنگ اصلی زمینه ها را در کاشیها تشکیل می دهند، به گمان من مبین آسمان اند (و شاید گاهی آب) و همان کنایه ی مینو را در خود می نمایند.

صفیر سیمرغ، محمدعلی اسلامی ندوشن)|

۳- ذکر تاریخ، شهرت، تخلص، نام سابق و مانند: دکتر طه حسین، ادیب و پژوهشگر معاصر مصری (۱۸۸۹-۱۹۷۳) در سه سالگی نابینا شد.

۴- برای نشان دات تحیت و سلام به طور مختصر در مورد پیامبران و امامان. مانند: - حضرت محمد (ص) - حضرت علی (ع)|